

METODOLOŠKO POJASNILO

Aleksandra Lešnjek

KRATKOROČNA DEMOGRAFIJA PRAVNIH ENOT

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Registracije in začetki stečajev pravnih enot, Slovenija, mesečno (Prva objava/Elektronska objava)

Januar 2024

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNI OKVIR.....	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	3
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	3
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV.....	4
6	DEFINICIJE.....	5
7	POJASNILA.....	5
8	OBJAVLJANJE PODATKOV.....	8
9	REVIDIRANJE PODATKOV.....	9
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA.....	9

1 NAMEN

Namen objave podatkov o kratkoročni demografiji pravnih enot je prikaz podatkov o na novo registriranih pravnih enotah in pravnih enotah pri katerih so se začeli stečajni postopki.

Ključne statistike so:

- indeksi registracij pravnih enot
- indeksi začetih stečajnih postopkov pravnih enot.

2 PRAVNI OKVIR

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki \(Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01\)](#)
- Uredba (EU) 2019/2152 o evropski poslovni statistiki in razveljavitvi desetih pravnih aktov na področju poslovne statistike (CELEX 32019R2152)

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enota, ki jo opisujejo objavljeni podatki, je pravna enota, registrirana za opravljanje tržne dejavnosti na ozemlju Republike Slovenije.

Pravne enote opazujemo glede na to, v katero izmed naštetih področij in oddelkov dejavnosti Standardne klasifikacije dejavnosti 2008 (SKD 2008) spadajo oz. so uvrščene po svoji glavni dejavnosti: Rudarstvo (B), Predelovalne dejavnosti (C), Oskrba z električno energijo, plinom in paro (D), Oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki, saniranje okolja (E), Gradbeništvo (F), Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil (G), Promet in skladiščenje (H), Gostinstvo (I), Informacijske in komunikacijske dejavnosti (J), Finančne in zavarovalniške dejavnosti, razen holdingov (K), Poslovanje z nepremičninami (L), Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M), Druge raznovrstne poslovne dejavnosti (N), Izobraževanje (P), Zdravstvo in socialno varstvo (Q), Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti (R) in Popravila računalnikov in izdelkov za široko rabo (S95) in Druge storitvene dejavnosti (S96).

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enota opazovanja so pravne enote, registrirane za opravljanje pretežno tržne dejavnosti na ozemlju Republike Slovenije, ki so na novo registrirane ali so se pri njih začeli postopki stečaja.

Opazujemo pravno enoto, katere glavna dejavnost spada v eno od področij dejavnosti od B – Rudarstvo do S – Druge dejavnosti (brez dejavnosti javne uprave in obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti in dejavnosti članskih organizacij) Standardne klasifikacije dejavnosti 2008 (SKD 2008).

V raziskovanju opazujemo statistično dejavnost, ki je kot glavna določena v Statističnem poslovnem registru (SPRS) za statistični namen in se v posameznih primerih lahko razlikuje od tiste, ki je kot registrirana dejavnost navedena oz. določena v Poslovnem registru Slovenije (PRS), ki ga vodi Agencija za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Statistična dejavnost se določa pri statistično pomembnejših enotah, in sicer tistih, pri katerih je iz obstoječih statističnih podatkov razvidno, da bi bila njihova razvrstitev po teh podatkih drugačna od razvrstitve te enote glede na registrirano dejavnost.

Pravne enote, ki po Standardni klasifikaciji institucionalnih sektorjev (SKIS) spadajo v sektor država (SKIS 13) in v sektor neprofitni izvajalci storitev gospodinjstvom (SKIS 15) ter podsektorja zaposleni (SKIS 143) in prejemniki dohodkov od lastnine in transfernih odhodkov (SKIS 144), niso zajete v to raziskovanje.

Zajetje je popolno. Vsak mesec opazujemo v raziskovanju približno 2.000 pravnih enot.

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo mesečno in četrletno.

Vir podatkov za raziskovanje sta Poslovni register Slovenije (PRS), ki ga vodi Agencija za javnopravne evidence in storitve (AJPES) in Statistični poslovni register (SPRS), ki ga vodi Statistični urad RS.

SPRS vodi in vzdržuje SURS. SPRS je namenjen za sporočanje teh podatkov Eurostatu, kar je obvezno v skladu z Uredbo (EU), št. 2019/2152 o evropski poslovni statistiki in razveljavitvi desetih pravnih aktov na področju poslovne statistike. Osnovni vir podatkov za SPRS je PRS. Poleg teh podatkov uporabljamo tudi podatke iz drugih administrativnih zbirk ter podatke, zbrane na podlagi vsakokratnega programa statističnih raziskovanj. Podatki za posamezne spremenljivke, ki v SPRS morda manjkajo se pripišejo v skladu z ustrežno statistično metodologijo. SPRS je podrobneje predstavljen v Metodološkem pojasnilu Podjetja.

Administrativni vir podatkov za raziskovanje je Poslovni register Slovenije (PRS), ki ga vodi Agencija za javnopravne evidence in storitve (AJPES).

Poslovni register Slovenije (PRS) je osrednja javna baza podatkov o vseh poslovnih subjektih oz. pravnih enotah s sedežem na območju Republike Slovenije, ki opravljajo pridobitno ali nepridobitno dejavnost ter o njihovih podružnicah in drugih delih. PRS vsebuje tudi podatke o podružnicah tujih poslovnih subjektov, ki opravljajo dejavnost na območju Republike Slovenije.

6 DEFINICIJE

Registracije. V tem podatku so zajete pravne enote, ki so se v opazovanem obdobju na novo registrirale v Poslovnem registru Slovenije, ki ga vodi Agencija za javno pravne evidence in storitve (AJPES).

Stečaji. V tem podatku so zajete pravne enote, pri katerih se je v opazovanem obdobju začel stečajni postopek na podlagi sklepa sodišča.

Pravna enota je pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik ali druga registrirana fizična oseba (npr. zdravnik, odvetnik), ki opravlja eno ali več registriranih dejavnosti ali s predpisom ali z aktom o ustanovitvi določene dejavnosti.

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Objavljeni podatki so prikazani po Standardni klasifikaciji dejavnosti SKD 2008. [SKD 2008](#) je nacionalna različica evropske statistične klasifikacije gospodarskih dejavnosti NACE Rev. 2. Klasifikacija SKD 2008 v celoti povzema evropsko klasifikacijo dejavnosti, hkrati pa jo dopolnjuje z nacionalnimi podrazredi.

Mesečno se podatki prikazujejo samo po dejavnosti B–S razen področja O in oddelka S94 – SKUPAJ.

Dejavnosti po SKD 2008, zajete v rezultatih, so:

SKD 2008 dejavnosti	Pripadajoče šifre SKD 2008
B–S razen področja O in oddelka S94 – SKUPAJ Industrija, gradbeništvo in storitve (brez dejavnosti javne uprave in obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti in dejavnosti članskih organizacij)	B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, P, Q, R, S95, S96
B–E Rudarstvo, predelovalne dejavnosti, Oskrba z električno energijo, plinom in paro, Oskrba z vodo; ravnanje z odpadki in odpadki; saniranje okolja	B, C, D, E
F Gradbeništvo	F
G Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil	G
H Promet in skladiščenje	H

I Gostinstvo	I
J Informacijske in komunikacijske dejavnosti	J
K–N Finančne in zavarovalniške dejavnosti, Poslovanje z nepremičninami, Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	K, L, M, N
P–S brez S94 Izobraževanje, Zdravstvo in socialno varstvo, Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti, Popravila računalnikov in izdelkov za široko rabo, Druge storitvene dejavnosti	P, Q, R, S95, S96

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Postopkov urejanja podatkov nismo uporabili.

UTEŽEVANJE

Postopkov uteževanja podatkov nismo uporabili.

DESEZONIRANJE

Poleg originalnih podatkov objavljamo tudi desezonirane podatke. Vse časovne vrste z izjemo dejavnosti B–S razen področja O in oddelka S94 – SKUPAJ, so desezonirane direktno.

Časovne vrste desezoniramo z metodo TRAMO/SEATS. Časovni vrsti postavimo model, ki ga približno enkrat letno podrobno pregledamo in popravimo. Z modelom časovno vrsto razčlenimo na:

- komponento trend-cikel (sestavljajo jo trend in ciklična nihanja s periodo, daljšo od enega leta),
- sezonsko komponento (sestavljajo jo vplivi sezone in vplivi koledarja; vplive koledarja sestavljajo vpliv števila delovnih dni, vpliv prestopnega leta, vpliv praznikov in vpliv velike noči),
- iregularno komponento (sestavljajo jo slučajna nihanja in nekateri osamelci).

Desezonirani podatki so originalni podatki, iz katerih so izločeni vplivi sezone in koledarja. Več o desezoniranju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Desezoniranje časovnih vrst](#).

7.3 INDEKSI

Podatke objavljamo v obliki mesečnih in četrtnih indeksov:

- indeksi s stalno osnovo (četrtnje oz. mesec primerjamo s povprečjem baznega leta),
- indeksi s premično osnovo (četrtnje oz. mesec glede na prejšnje četrtnje oz. mesec in četrtnje oz. mesec glede na isto četrtnje oz. mesec prejšnjega leta).

Mesečni izračuni indeksov so identični četrtnim pri čemer se namesto četrtnih vrednosti upoštevajo mesečne.

Nedesezonirani bazni indeks izračunamo takole:

$$I_{BAZ_t} = \frac{\text{število enot v tekočem četrtnju}}{\text{povprečje enot baznega leta}} * 100$$

Bazno leto je 2015.

Bazni indeks z izločenimi vplivi koledarja izračunamo takole:

$$I_{BAZ_{t, ycal}} = C * ABS_{t, ycal}$$

Bazni indeks z izločenimi vplivi sezone in koledarja izračunamo takole:

$$I_{BAZ_{t, sa}} = C * ABS_{t, sa}$$

$$C = \frac{100}{\text{povprečje baznega leta (nedesezonirano)}}$$

Indeks četrtnje glede na isto četrtnje prejšnjega leta, z izločenimi vplivi koledarja, izračunamo takole:

$$I_{LET_{t, ycal}} = \frac{I_{BAZ_{t, ycal}}}{I_{BAZ_{t-4, ycal}}} * 100$$

Indeks četrtnje glede na prejšnje četrtnje, z izločenimi vplivi sezone in koledarja, izračunamo takole:

$$I_{Q_{t, sa}} = \frac{I_{BAZ_{t, sa}}}{I_{BAZ_{t-1, sa}}} * 100$$

Kjer je:

t	četrletje
t-1	prejšnje četrletje
t-4	isto četrletje prejšnjega leta
I_LET _{t, ycal}	indeks glede na isto četrletje prejšnjega leta, z izločenimi vplivi koledarja
I_Q _{t, sa}	indeks glede na prejšnje četrletje z izločenimi vplivi sezone in koledarja
I_BAZ _{t, ycal}	indeks glede na povprečje baznega leta, z izločenimi vplivi koledarja
I_BAZ _{t, sa}	indeks glede na povprečje baznega leta, z izločenimi vplivi sezone in koledarja
I_BAZ	nedesezoniran bazni indeks
ABS _{t, sa}	število enot z izločenimi vplivi sezone in koledarja
ABS _{t, ycal}	število enot z izločenimi vplivi koledarja

7.4 NATANČNOST

Natančnosti ne izračunavamo.

7.5 DRUGA POJASNILA

Osnova za spremljanje registracij pravnih enot je datum prvega vnosa pravne enote v PRS. Stečajni se spremljajo na podlagi spremembe naziva pravne enote; ta namreč ob začetku stečajnega postopka pridobi v PRS dodatek "stečaj".

Pri indeksih stečajev so mogoča večja nihanja. Ta so posledica majhnosti Slovenije in zato nižjega števila pojavov v opazovanih dejavnostih in opazovanih obdobjih.

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

- Podatkovna baza SiStat: [Podjetja](#) – Demografija podjetij in hitrorastoča podjetja – Kratkoročna demografije pravnih enot. Objavljajo se indeksi registracij in stečajev pravnih enot in sicer v obliki originalnih in v obliki desezoniranih podatkov (tj. podatki z izločenimi vplivi sezone in koledarja in podatki z izločenimi vplivi koledarja). Objavljeni podatki so prikazani po Standardni klasifikaciji dejavnosti (SKD 2008).
- Prva objava (Podjetja, Demografija podjetij in hitrorastoča podjetja): »Registracije in začetki stečajev pravnih enot, mesečno«.
- Eurostat, Statistični urad Evropske unije

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Začasnih podatkov ne izkazujemo. Objavimo le končne podatke.

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

V podatkih za leta od 2020 dalje so v začetke stečajev vključene tudi pravne enote, ki so v opazovanem obdobju začele stečajni postopek in bile v istem obdobju tudi ukinjene vendar to niso razlogi za prelom časovnih vrst.

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

- Vprašalnik:
 - Podatkov za to raziskovanje SURS ne zbira z vprašalnikom.
- Metodološka pojasnila:
 - Kratkoročna demografija pravnih enot

področje: Podjetja, podpodročje: Demografija podjetij in hitrorastoča podjetja